

O této knize aneb namísto úvodu (JUDr. Veronika Tomoszková, Ph.D.)

Osobní data ke kapitole

Obsah kapitoly

Hlavní role: právník

Učit se, učit se, učit se...

Jak se učit efektivně

Výuka dovedností aneb profesionálové v akci

Text kapitoly

„Sami musíte být změnou, kterou chcete vidět ve světě.

(You must be the change you want to see in the world.)"

MAHATMA GANDHI

Po prostudování této kapitoly byste měli:

- být seznámeni s hlavními cíli Kurzu právnických dovedností, zaměřením a obsahem této knihy,
- pochopit význam vaší vlastní odpovědnosti za osobní rozvoj i přípravu na výkon budoucího povolání,
- pochopit důležitost rozvoje klíčových kompetencí a právnických dovedností,
- nalézt motivaci k rozvoji klíčových kompetencí i specifických právnických dovedností.

Na prostudování této kapitoly byste se měli vyhradit asi 60 minut ještě předtím, než se pustíte do čtení dalších kapitol s tím, že se k této kapitole můžete kdykoliv později vrátit.

Kurz právnických dovedností si klade za cíl připravit lépe vás, studenty PF UP na výkon budoucího právníkého povolání, a to možností nácvičky a rozvoje pro praxi důležitých dovedností. Mimoto byste se během studia v Kurzu právnických dovedností měli orientovat v různých právnických povoláních a seznámit se s jejich specifiky. Kurz právnických dovedností doplňuje tradičně teoreticky a vědomostně zaměřenou výuku na PF UP o praktický, dovednostní prvek. Pojďme se pustit do studia!

Hlavní role: právník

Život je jako divadelní představení, ve kterém jste se rozhodli hrát roli právníka. Jaká to bude role? Jaká byste chtěli, aby to byla role?

V reálném světě, charakteristickém složitými vztahy, hrají právníci důležitou roli, jejímž obsahem je zejména pomáhat lidem nalézt optimální řešení jejich problémů. Dalo by se tedy říct, že právníká profese je tzv. pomáhající profesí.

Co nastudování takové role od vás vyžaduje? Pokud se nad touto otázkou spolu s námi zamyslíte, určitě vás napadnou znalosti a budete mít nepochybně pravdu. Znalost práva, aktuálních právních norem, upravujících téměř každý aspekt lidského života je dnes výsadou profesionálních právníků a aplikaci principu „neznalost zákona neomlouvá“ nelze od nepravníků vyžadovat absolutně.

Znalosti však nejsou to jediné, co se od právníků očekává. Zkuste se na chvíli vžít do role klienta, nepravníka, který si přišel se svým osobním problémem poradit k právníkovi. Co budete požadovat od svého právníka? Jaký by ten Váš právník měl být? Napadne Vás nějaký přívlastek? Spravedlivý? Asi ano... Slušný? To také... Schopný? Ano, ale čeho?

Zpátky k roli právníka...Nejde jen o to, znát text své role, důležité je také umět ji správně zahrát. Právníka vedle znalostí charakterizují také určité dovednosti. Umíte si už teď na začátku Kurzu právnických dovedností představit, jaké dovednosti by mohly být důležité pro výkon právníké profese? V této knize budeme vycházet z toho, že pro právníka jsou důležité obecné, přenosné dovednosti nebo jinak řečeno tzv. klíčové kompetence, a pak specifické právníké dovednosti, které představují obecné dovednosti adaptované na zvláštnosti právníké profese.

Co se vám vybaví pod pojmem právníká dovednost? Zde je jedna z možných charakteristik: „právníká dovednost znamená především, že odborník jí obdařený dovede rozpoznat četné a různorodé možnosti, které právo skýtá při řešení

životních situací. Obrazně vyjádřeno: právo je pro něj klaviaturou, na které nebrnká jedním prstem, ale dovede vytvářet či interpretovat náročné kompozice.“(Hajn, 2007)

Od právníka se však vyžaduje, aby rovněž nezapomněl být člověkem, tj. aby se neoddal své profesní roli natolik, že přestane vnímat svět okolo sebe očima člověka. Proto říkáme, že vedle znalostí a dovedností by měl právník vyznávat určité hodnoty. Tyto hodnoty určuje naše společnost a právníci by je při výkonu své profese měli respektovat a měli by se jimi řídit v procesu hodnocení, volby nebo výběru. Dokázali byste některé z těchto hodnot jmenovat?

Když bychom shrnuli to, co jsme právě uvedli k roli právníka, asi se shodneme na tom, že se nejedná o roli jednoduchou. Důležité je si uvědomit, že svou roli si píše každý z nás sám a každý z nás také rozhoduje a je zodpovědný za to, jaká jeho role je. Jste tedy zodpovědní i za to, jací z vás budou právníci.

Klíčové kompetence	Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. Klíčovými kompetencemi je např. schopnost týmové spolupráce, flexibilita, samostatnost, odpovědnost atd.
Právnícké dovednosti	Obecné dovednosti adaptované na specifika právnícké profese. Jde např. o analýzu právního případu, poskytování právního poradenství atd.

Učit se, učit se, učit se...

„Kdyby stavitelé budovali domy tak, jak právníci píší zákony, první datel, který by se namanul, by zničil civilizaci.“

NEZNAMÝ AUTOR

Jak se na roli právníka připravit, abyste ji byli schopni hrát správně? Významným způsobem by se na přípravě pro výkon právníckého povolání měla podílet právnícká fakulta. Zkuste se zamyslet, které ze tří důležitých komponent (znalosti, dovednosti, hodnoty) role právníka je vám v současné době právnícká fakulta schopna zprostředkovat. Zcela určitě vám dá základ ve znalostech. S dovednostmi a hodnotami je to však horší. Často se mluví o tom, že současné právnícké vzdělávání je málo orientované na praxi.

Na konferenci zabývající se výukou práva, která se v roce 2008 konala na PF UP v Olomouci, pronesl profesor Philip Plowden následující přirovnání, které podle nás dokonale vystihuje problémy, kterým dnes právní vzdělávání čelí:

Představte si, že si pro cestu od kamarádů pozdě večer objednáte taxi. Když vyjdete před dům, čeká tam auto taxislužby a u něj velmi mladý muž. Překvapí vás, že má problémy auto nastartovat a zapnout světla, a když po nastartování zařadí omylem zpátečku, nevydržíte to a zeptáte se ho, bez urážky, zda si je jistý tím, co dělá! On vám na to odpoví, že samozřejmě – vždyť několik let studoval, jak správně řídit auto, sledoval nejlepší závodníky rallye při nejnáročnějších závodech, přečetl několik desítek knih o řízení automobilu a složil několik náročných písemných zkoušek. Je si tedy naprosto jistý, že ví, jak správně řídit auto.

Jak asi čekáte, celá situace nemůže skončit jinak, než že se probudíte v nemocnici, na operačním stole. I lékař, který vás operuje, se vám zdá mladý a nejistý, jeho třesoucí se ruce, jež ani nevědí, který nástroj uchopit, vás donutí se jej zeptat, zda si je jistý, že tuto operaci zvládne. On vám odpoví, že samozřejmě – vždyť několik let studoval medicínu, z nejlepších učebnic a z přednášek nejlepších profesorů, složil řadu těžkých písemných zkoušek, napsal několik desítek stran o tom, jak danou operaci provádět, takže nevidí důvod, proč by ji neměl zvládnout. Vás to však příliš neuklidní a situace se vyvine přesně tak, jak čekáte. Operace se nezdaří a vy se ocitnete v soudní síni, kde probíhá jednání o náhradě škody za zanedbání lékařské péče.

Váš právní zástupce na vás rovněž působí velice mladě a nejistě, třesoucí se kolena a třesoucí se hlas ve vás nevzbudí důvěru, a proto se jej zeptáte, zda si myslí, že vaši obhajobu zvládne. On vám odpoví, že samozřejmě ano! Vždyť roky studoval u nejlepších profesorů práva, četl ty nejlepší právnícké učebnice, složil řadu těžkých písemných zkoušek, napsal o právu diplomovou práci, takže nevidí důvod, proč by to neměl zvládnout. Jak asi spor dopadl vám nemusím dopodrobna popisovat.

A jaký je závěr této tragikomické historie? Stejně tragikomický, ba dokonce až absurdní, jako celý tento příběh – totiž že pouze posledně uvedený příklad s právníkem je situace, která se vám ve skutečnosti opravdu může stát.

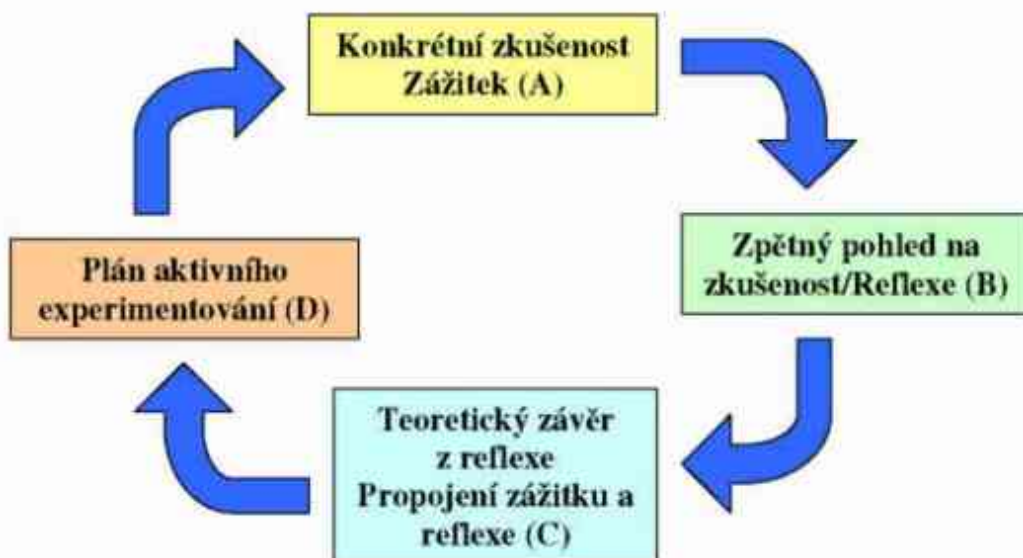
Právnícká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen „PF UP“) se tento deficit snaží vyrovnat různými prakticky zaměřenými předměty, zejména Kurzem právníckých dovedností a tzv. právními klinikami. Ale o tom až později, teď se ještě chvíli zastavíme u vzdělávání.

Jak se učit efektivně

Vzdělávání by mělo být efektivní, tj. aby si studenti odnášeli co nejvíce poznatků, zážitků, dovedností a celkově rozvíjeli svoji osobnost. U vás se jedná o přípravu pro výkon právníckého povolání. G. Petty v této souvislosti napsal:

„Praxe (A – viz diagram)) sama o sobě efektivní učení nezaručuje. Pokud se máme ze zkušeností něco naučit, musíme se z nich poučit: přemýšlet o nich (B), vztahovat je k teorii (C) a poté naplánovat, jak bychom přišť mohli danou věc provést lépe (D). Když svůj plán uskutečníme (A), je opět nutné jej zhodnotit – a tak tento proces stále pokračuje.“(Petty, 2006)

Myšlenka cyklického zkušenostního učení pochází od významného metodika učení Davida A. Kolba. Jeho teorie by se dala vyjádřit následujícím diagramem:

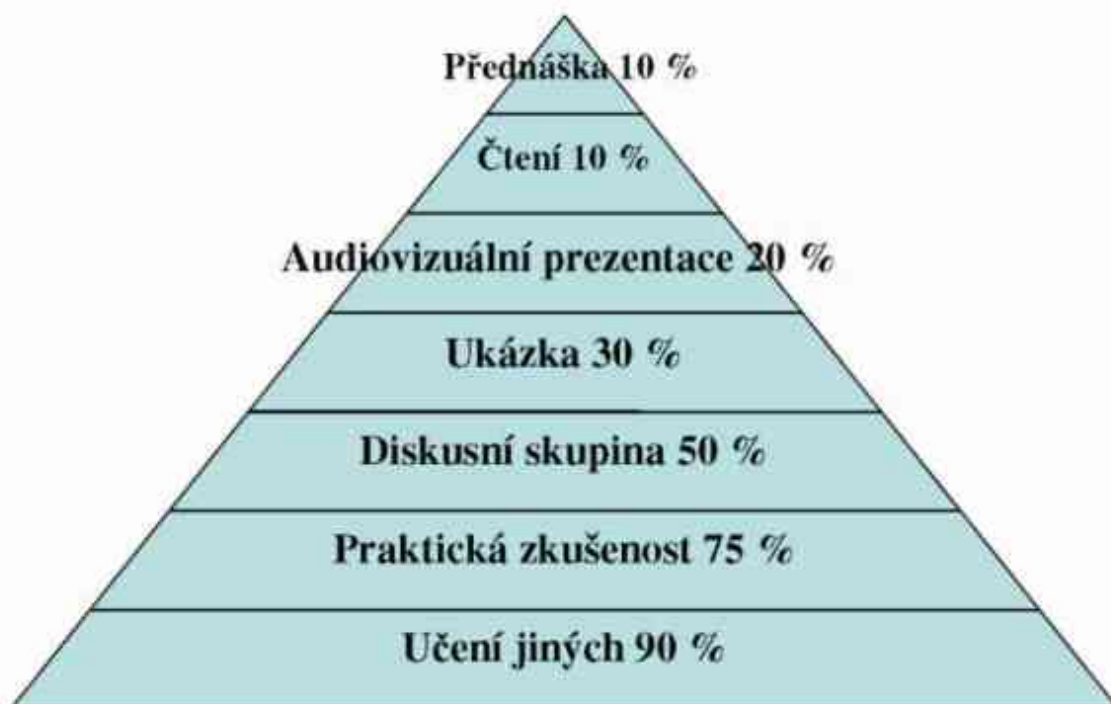

Současná koncepce studia je zaměřena hodně teoreticky a pasivně, což se zapojení studentů týče. Podle Kolbovy teorie učení se vám, studentům, dostávají informace, vyabstrahované ze zkušeností a zážitků někoho jiného, takže cyklus učení zahrnuje pouze pasivní fázi C (viz diagram). Tento přístup je celkem neefektivní. Jen pro ilustraci si zkuste vybavit, kolik informací si odnášíte ze semináře či přednášky a jestli máte ze vzdělávání, které v současné době absolvujete pocit, že se slouží vašemu rozvoji, že byste byli na jejich základě schopni např. poradit klientovi nebo je jinak využít v praxi...

„Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“

W. A. WARD

Podle výzkumu National Training Laboratories v Maine, USA, se průměrné množství informací uchovaných po použití určité formy výuky liší, a lze je seřadit do tzv. pyramidy učení.

Až od diskusní skupiny dolů můžeme hovořit o interaktivních formách výuky, ze kterých si studenti odnášejí více než jen z přednášky nebo ze semináře „přednáškového“ stylu, protože se na své výuce sami podílejí tím, že jsou do ní aktivně zapojení. Metody výuky však volí učitel a studenti v podstatě nemají možnost změnit něco na stylu výuky učitelů, kteří sami metody výuky změnit nechtějí.

Nejsou ale jen učitelé, kdo je zodpovědný za vaše učení, jste to primárně vy, kdo rozhoduje o tom, kolik si z daného semináře, přednášky, úkolu a z celého studia odnese a jak to bude schopni využít...A teď se zkuste zamyslet nad tím, co vy sami děláte pro svůj osobní rozvoj v rámci přípravy na výkon svého budoucího povolání a nemáme tím na mysli jen přípravu na povinné semináře, ale celkový postoj k učení...

Jak můžete proces svého učení a osobního či profesního rozvoje podpořit? Svoji aktivní účastí (nejen ve škole, ale i mimo školu) a snahou udělat z učení systematický proces, který bude sestávat ze všech 4 fází popsaných v diagramu výše.

V této souvislosti je velmi důležitá, přesto hodně podceňovaná část učebního procesu spočívající v sebehodnocení a reflexi. Schopnost reflexe zážitků a zkušeností prostřednictvím sebehodnocení je klíčem ke schopnosti učit se z vlastních zkušeností a sebezdokonalovat se. Když tuto schopnost rozvinete, budete schopni se učit a sebezdokonalovat i po skončení studia, kdy budete při výkonu své praxe ponechání „sami svému osudu“. Schopnost učit se budete navíc potřebovat po celou dobu výkonu právníkové profese, protože právníci stejně jako lékaři musí neustále studovat.

Vraťme se teď ještě ke Kolbovi. Mimoto, že popsal cyklus učení, upozornil také na to, že každý jedinec má svůj individuální učební styl. Každému vyhovuje jiný způsob učení a od ostatních se odlišuje schopností učit se různě efektivně v jednotlivých fázích popsaného učebního cyklu. Podle toho se rozlišují čtyři typy osobností: aktivista – reflektor – teoretik – pragmatik. Pojd'te v následujícím testu zjistit, jaký je váš osobní styl učení.

Cvičení

Vyplnění tohoto dotazníku vám nejspíš nezabere více jak 20 minut. V tomto dotazníku neexistují správné nebo špatné odpovědi, vše záleží na tom, jak upřímně budete odpovídat. Pokud s konkrétním výrokiem **více souhlasíte**, než nesouhlasíte, zakroužkujte jeho číslo. Pokud s daným výrokiem **více nesouhlasíte**, jako souhlasíte, číslo výroku přeškrtněte. Označte kroužkem nebo přeškrtnutím všechny výroky.

1. *Mám svůj vyhraněný názor na to, co je správné nebo nesprávné, špatné nebo dobré.*
2. *Často jedním bez toho, aniž bych zvážil možné důsledky svého jednání.*
3. *Mám sklon řešit problémy postupnými kroky.*
4. *Myslím si, že oficiální pravidla a předpisy omezují lidskou osobnost.*
5. *Mám pověst člověka, který mluví přímo a říká jednoduše to, co si myslí.*
6. *Často zjistím, že předem nepřipravené akce, vykonané impulzivně na základě pocitů, jsou právě tak dobré a úspěšné jako ty, kterou jsou dopředu pečlivě promyšlené a rozebrané.*
7. *Rád dělám takový druh práce, který mi poskytuje dostatek času na důkladnou přípravu, stejně jako uvedení do praxe.*
8. *Obyčejně se lidí ptám na jejich názory a předpoklady.*
9. *Pro mě je nejdůležitější, jestli něco dobře funguje v praxi.*
10. *Aktivně vyhledávám nové zkušenosti.*
11. *Když slyším novou myšlenku nebo řešení, okamžitě začínám myslet na možnost jejich praktického využití.*
12. *Rád dodržuji osobní disciplínu jako např. dodržování diety, pravidelné cvičení, zachovávání určité rutiny atd.*
13. *Rád dělám důkladnou a dokonalou práci.*
14. *Nejlépe si rozumím s logicky přemýšlejícími a uvažujícími lidmi, méně už se spontánními, neracionálními lidmi.*
15. *Abych se vyhnul předčasným a unáhleným závěrům, snažím se nejdřív o pečlivou interpretaci údajů, které mám k dispozici.*
16. *Při přijímání rozhodnutí pečlivě zvažuji všechny alternativy.*
17. *Víc mě přitahují nové a nekonvenční nápady než zaběhnuté a vyzkoušené postupy.*
18. *Nemám rád chaos a neorganizovanost, dávám přednost uspořádání věcí do srozumitelných, jasných schémat a modelů.*
19. *Souhlasím s vypracováním přesných pravidel a procedur, když si myslím, že jejich použití zvyšuje efektivnost uskutečnění zadaného úkolu nebo práce.*
20. *Rád uvádím svoji činnost do souladu s všeobecnými principy.*
21. *V diskuzi jdu přímo k jádru věci.*
22. *V práci mám tendenci udržovat si vůči kolegům určitý odstup a spíš formální vztahy.*
23. *Mám rád výzvu spojenou s řešením nových a nekonvenčních problémů.*
24. *Mám rád spontánní lidi, kteří mají smysl pro humor.*
25. *Věnuji mimořádnou pozornost detailům před přijetím nějakého závěru.*
26. *Považuji za obtížné produkovat nápady, myšlenky a návrhy bez předchozí přípravy.*
27. *Nevěřím v to, že je třeba jít přímo na věc.*
28. *dávám si pozor, abych nedělal ukvapené závěry.*
29. *Rád využívám co největší počet zdrojů informací – čím víc informací rozeberu, tím lépe.*
30. *Obvykle mě rozcílují lehkovážní lidé, kteří neberou věci příliš vážně.*
31. *Předtím než vyslovím svůj názor, si nejdřív vyslechnu názor jiných lidí.*
32. *Mám ve zvyku hovořit otevřeně o svých pocitech.*
33. *Při diskuzi mě baví pozorovat manévrování ostatních účastníků.*
34. *Dávám přednost pružnému a spontánnímu reagování na události před plánováním reakce dopředu.*
35. *Rád používám (přitahují mě) různé techniky jako síťová analýza, větvené programy, situační plány (pro nepředvídané události) apod.*
36. *Znervózňuje mě, když musím spěchat s řešením úloh a prací, abych stihl krátký časový limit, který jsem ke splnění zadané úlohy dostal.*
37. *Obyčejně posuzuji nápady jiných lidí podle jejich praktické hodnoty.*
38. *Ťší lidé, kteří dlouho uvažují ve mně vyvolávají neklid.*
39. *Často mě rozcílují lidé, kteří se bezhlavě vrhají do řešení problémů.*
40. *Důležitější je těšit se ze současnosti, než přemýšlet o minulosti nebo budoucnosti.*
41. *Myslím, že rozhodnutí založené na důkladné analýze všech informací jsou lepší a nadějnější než ty, které byly přijaty intuitivně.*
42. *Mám sklon k perfekcionismu.*

43. *Do diskuzí obvykle přispívám množstvím spontánních nápadů.*
44. *Na pracovních schůzkách navrhuji praktické a realistické postupy a řešení.*
45. *Zdá se mi, že většina pravidel je jen na to, aby se porušovala.*
46. *V konkrétní situaci raději udržuji odstup a zvažuji všechny možnosti a varianty.*
47. *Často vnímám nesrovnalosti a slabá místa v argumentaci jiných.*
48. *Čelkově víc mluvím, než poslouchám.*
49. *Často dokáži vidět lepší a praktičtější způsoby toho, jak je možné věci realizovat.*
50. *Myslím si, že písemné zprávy mají být stručné a vyjadřovat podstatu věci.*
51. *Věřím, že racionální a logické myšlení musí zvítězit.*
52. *Mám spíš sklon jednat s lidmi o specifických konkrétních záležitostech, než se zapojovat do společenských rozhovorů.*
53. *Mám rád lidi, kteří přistupují k věcem spíš realisticky než teoreticky.*
54. *Při diskuzích mě znervózňují nepodstatnosti a odbočování od jádra problému.*
55. *Když musím napsat zprávu, mám sklon udělat si mnoho konceptů před tím, než napíšu konečnou verzi.*
56. *Velmi rád si věci vyzkouším, abych viděl, jak fungují v praxi.*
57. *Rád se ke správným odpovědím dostávám logickým způsobem.*
58. *Rád jsem tím, kdo je v akci, hovoří.*
59. *Při diskuzích často zjišťuji, že jsem realista, udržuji lidi při jádru věci a eliminuji neurčité a nepodložené spekulace.*
60. *Před rozhodnutím rád zvažuji různé alternativy.*
61. *Při diskuzích s lidmi často zjišťuji, že jsem ten, kdo je nejkolidnější a neobjektivnější účastník.*
62. *Při diskuzích většinou poslouchám, nepatřím k těm, kteří je vedou a hovoří nejvíc.*
63. *Jsem rád, když můžu spojit běžné akce s dlouhodobější perspektivou.*
64. *Když se mi věci nedaří, vyrovnám se s tím a vezmu si z toho ponaučení.*
65. *Divoké, spontánní nápady mám sklon odmítat jako nepraktické.*
66. *Nejlepší je si věci pečlivě rozmyslet před tím, než člověk začne jednat.*
67. *Radši jsem v úloze posluchače než hovořícího.*
68. *Mám sklon být tvrdý k lidem, kteří mají problémy s logickým přístupem k věci.*
69. *Myslím, že ve většině případů účel světí prostředky.*
70. *Skutečné vykonání práce je pro mě důležitější než pocity lidí. (Nevadí mi, že někomu pokazím náladu, hlavně že práce je hotová.)*
71. *Formální stanovování specifických cílů a plánů pokládám za omezování.*
72. *Obyčejně jsem jedním s protagonistů večírku (tím, kdo do něj vnáší život).*
73. *Dělám cokoliv, co je účelné pro vykonání práce.*
74. *Metodická, detailní práce mě rychle začne nudit.*
75. *Rád zkoumám základní předpoklady, principy a teorie, které jsou za něčím.*
76. *Vždy se snažím zjistit, co si jiní lidé myslí.*
77. *Jsem rád, když se schůzky vedou metodicky, důsledně dodržující stanovený program.*
78. *Vyhýbám se subjektivním a nejasným tématům.*
79. *Mám rád drama a vzrušení vyplývající z krizové situace.*
80. *Lidé mě často považují za necitlivého k jejich pocitům.*
- 81.

Přeneste svoje odpovědi do následující „tabulky“ – zakroužkujte čísla položek, které jste zakroužkovali v dotazníku. Potom spočítejte počet zakroužkovaných čísel ve sloupcích. Součet představuje skóre pro daný styl.

2	7	1	5
4	13	3	9
6	15	8	11
10	16	12	19
17	25	14	21
23	28	18	27
24	29	20	35
32	31	22	37
34	33	26	44
38	36	30	49
40	39	42	50
43	41	47	53
45	46	51	54
48	52	57	56
58	55	61	59
64	60	63	65
71	62	68	69
72	66	75	70
74	67	77	73
79	76	78	80

A:..... R:..... T:..... P:.....

	Velmi silná preference	Silná preference	Střední preference	Nízká preference	Velmi nízká preference
AKTIVISTA	13 – 20	11 – 12	7 – 10	4 – 6	0 – 3
REFLEKTOR	18 – 20	15 – 17	12 – 14	9 – 11	0 – 8
TEORETIK	16 – 20	14 – 15	11 – 13	8 – 10	0 – 7
PRAGMATIK	17 – 20	15 – 16	12 – 14	9 – 11	0 – 8
zastoupení v populaci v %	10 %	20 %	40 %	20 %	10 %

Nyní přejdeme k základní charakteristice typů osobností odpovídající učebním stylům dle Kolbovy teorie učení. Písmeno v závorce u každého typu označuje fázi Kolbova cyklu učení dle diagramu uvedeného výše. Jedná se o fázi učebního cyklu, ve které se nejefektivněji učíte, kterou preferujete.

Ti z vás, kteří mají silnou preferenci u aktivisty, pravděpodobně nebudou spokojeni v předmětech typu teorie práva, kde je málo příležitostí se zapojit, něco si vyzkoušet. Ani pragmatikům nebude teoretické vyučování příliš vyhovovat zejména proto, že jim bude chybět informace, proč je daná teorie důležitá a jak by ji mohli využít v praxi. Naopak teoretici nebudou spokojeni tam, kde budou postrádat teoretické základy a budou vystaveni živelnému průběhu událostí. Reflektori se budou cítit dobře všude tam, kde se od nich nebude vyžadovat aktivita a budou moci nerušeně pozorovat okolí. Pojďme ale k bližší charakteristice každého typu:

Aktivista (A) je člověk činu. Je to typ člověka, kterému vyhovuje být v akci, získávat okamžité zkušenosti a dostávat se do nových, nepoznaných situací. Má rád změnu, naopak zavedené věci nebo dlouhé přípravy jej nudí. Projevuje se v krátkodobých krizích, při jejichž řešení je okamžitě k dispozici. Jeho slabými stránkami jsou nedočkavost, tendence jednat bez rozmyšlení. Může mít sklon brát na sebe příliš mnoho. Aktivista se nejlépe učí, když:

- existují nové zkušenosti, cvičení a problémy, na nichž se může učit,
- sám se může účastnit zapojit - vyhovují mu interaktivní metody výuky,
- mají věci rychlý spád a různé zvraty s celou řadou aktivit, s nimiž je třeba se vypořádat,
- je součástí týmu a předává mu množství nápadů.

Reflektori (B) jsou výborní pozorovatelé. Nejrady stojí v pozadí a o tom, co se děje, rádi uvažují, přemítají spíše než, že by se sami do děje nějak zapojili. Vyhovuje jim shromažďovat informace a analyzovat je předtím, než dospějí k nějakému závěru. Rádi se na věci dívají s odstupem a z různých pohledů. Vyhovuje jim učit se pozorováním ostatních lidí při jejich činnosti, při výuce nejrady sedí v zadních lavicích. Jejich slabou stránkou je sklon nezapojovat se do činnosti, nechtít si věci sám vyzkoušet. Každé rozhodnutí dlouze rozmyslí, jsou opatrní a neradi na sebe přebírají odpovědnost. Jsou zdrženliví, dlouho trvá, než se odhodlají vyslovit svůj názor. Reflektori se nejlépe učí, když:

- mohou věci nebo děje pozorovat a přemýšlet o nich (dvakrát měř, jednou řež),
- mají prostor pro odstup a pohled na věc z několika úhlů,
- mají odpovídající čas na přípravu a mohou překontrolovat výsledek své práce,
- nemají rádi vyhocené situace.

Teoretici (C) v tom, co se učí, hledají logiku, systém, souvislosti, základní předpoklady a zásady. Jsou racionální, mají potřebu věci zdůvodňovat. Jsou objektivní a analytičtí, rádi učivo rozebírají a diskutují o hypotetických situacích (co by, kdyby...). Umí pokládat ověřovací otázky. Nevyhovují jim subjektivní náhledy na věc nebo věci nejasné, dvojaké. Rádi spojují neslučitelná fakta do koherentních teorií. Jsou disciplinovaní. Slabou stránkou teoretiků je jejich netolerance k věcem, které nejsou exaktní, vědecky ověřené, jednoznačné. Nemají rádi chaos, nekontrolovatelné prostředí a situace. Často jim chybí intuitivní vhled. Teoretici se nejlépe učí, když:

- je učivo zasazeno do souvislostí, systému, logických vazeb,
- jsou zkoušeni a mají příležitost se ptát,
- jsou jim prezentovány zajímavé myšlenky a koncepty, i když nejsou v praxi reálné nebo přímo využitelné,
- se po nich vyžaduje, aby pochopili komplikované situace a zúčastnili se jich.

Pragmatici (D) jsou lidé, kteří se rádi učí věci praktické. Vždy se pátrají po smyslu dané věci, chtějí vědět, k čemu daná věc použitelná a „na co jim to bude“. Má rád nové věci, ale musí být využitelné v praxi, musí fungovat. Někdy zůstávají věrní starým věcem a postupům, které jsou zavedené a fungují. Z kurzů a seminářů se vrací plni nových myšlenek a nápadů, které chtějí realizovat v praxi. Problémy a příležitosti berou obvykle jako výzvu, narozdíl od aktivistů, kteří nemusí danou výzvu rozpoznat. Pragmatici se nejlépe učí, když:

- k čemu svoje znalosti využijí, resp. jak je využijí v praxi,
- mají možnost vyzkoušet a procvičovat postupy za pomoci instruktora či za pomoci zpětné vazby od důvěryhodného odborníka,
- jsou seznámeni s praktickými výhodami daného postupu,
- mohou se soustředit na praktický problém, tedy navrhnout plány činností s jasným konečným produktem.

Nyní, když znáte svůj osobní učební profil, si zkuste vytvořit akční plán, jak do svého studia, resp. přípravy na budoucí povolání (tj. nejen v povinné výuce na fakultě) zapojíte i ostatní fáze učebního cyklu, které jsou u vás slabší, tak, aby byl cyklus kompletní. Když si tento plán vytvoříte a budete jej postupně naplňovat, váš rozvoj dostane podobu spirály: s každým dalším dokončeným kruhem se budete pohybovat po spirále nahoru a tak se zlepšovat.

Výuka dovedností aneb profesionálové v akci [↑](#)

Vraťme se znovu k dovednostem, které byste si pro úspěšný výkon své budoucí právní praxe, ale i pro větší osobní rozvoj měli osvojit. Začneme u těch obecných dovedností, které bývají někdy označovány jako klíčové kompetence.

Z analýz inzerátů s nabídkami zaměstnání vyplývá, že zaměstnavatelé obecně hledají kompetentní zaměstnance, kteří disponují následujícími vlastnostmi, schopnostmi a dovednostmi: kreativita, iniciativa, samostatnost, komunikativnost, týmová spolupráce, schopnost řešit problémy, zvládání stresu, schopnost a ochota se učit, flexibilita, prezentační dovednosti atd.

Řadu z těchto dovedností můžete rozvíjet sami, nepotřebujete k jejich nácvičce speciální předmět nebo kurz. Stačí si uvědomit, že jsou důležité a vyhledávat příležitosti pro jejich uplatnění. Některé z nich zcela jistě uplatníte při studiu, takže je můžete rovnou začít rozvíjet. Jiné z těchto dovedností budete mít možnost si nácvičit v seminářích Kurzu právnických dovedností, např. týmovou spolupráci nebo prezentační dovednosti.

Pro lepší rozvoj komunikativních a prezentačních dovedností jsme do této učebnice zařadili kapitolu zaměřenou na toto téma. Na obecný výklad o prezentačních a komunikačních dovednostech navážeme speciálními tématy, tzv. interviewingem, counselingem, vyjednáváním a mediací.

Interviewingu se právníci věnují ve dvou rovinách – při vedení pohovoru s klientem a při výslechu svědka. Při pohovoru s klientem zjišťuje právník od klienta skutkové okolnosti jeho případu a cíle, kterých chce klient řešením případu dosáhnout. Dalším aspektem interviewingu jako vedení pohovoru s klientem je vytváření oboustranné důvěry a respektu, které mají pro profesní vztah klienta a právníka velký význam. Výslech svědků je specifickou formou interviewingu, které se v této knize nebudeme věnovat, zaměříme se pouze na vedení pohovoru s klientem.

Counseling neboli poskytování právního poradenství představuje další fázi procesu práce s klientem, která přichází po úvodní fázi – interviewingu, vyhledávání právních informací (práce s právními informačními systémy) a analýze případu, ze které vzejdou možnosti řešení klientova právního problému. Poskytování právního poradenství spočívá v představení všech možností právního řešení klientova problému, včetně jejich výhod i nevýhod a šancí na úspěch tak, aby klient mohl zvolit to řešení, které pro něj bude nejoptimálnější a zároveň pravděpodobná.

V některých případech se právník dostává do situace, kdy je o řešení nastalého problému možno jednat s protistranou (např. dohoda dědiců nebo uzavření smíru) nebo je v urovnávání sporu mediátorem, nezávislou třetí osobou, která dvěma znesvářeným stranám pomáhá najít řešení jejich problému. Právníci se někdy věnují také vyjednáváním bez existence sporu, tj. např. při stanovování smluvních podmínek nějakého obchodního vztahu.

Obecnou dovedností, které je věnována samostatná kapitola, je řešení problémů neboli problem-solving. Tato dovednost je pro výkon právnické profese velmi důležitá, uvědomíte-li si, co jsme zmiňovali už na začátku, že totiž podstatou právnické profese je ve většině případů pomoc klientovi hledat řešení jeho problémů. Tato obecná dovednost je pak základem pro specifickou právnickou dovednost, a totiž analýzu právního případu. Zvládnutí této dovednosti od vás bude vyžadovat spoustu úsilí, péle a času, které se však vyplatí investovat, protože je v praxi zúročíte (během studia např. již při psaní klauzurních prací).

Pro současnou právní praxi je nezbytné umět se zorientovat v nepřehledném množství právních informací a najít zrovna ty, které jsou pro „vás“ případ relevantní. Proto v této knize věnujeme pozornost také vyhledávání informací v právních informačních systémech.

Za významné dovednosti považujeme také tzv. psací dovednosti (writing skills). Zaměříme se na psaní odborného právního textu i psaní právních dokumentů. Obě dovednosti využijete zcela jistě již při studiu, tu první při psaní seminárních a diplomových prací, tu druhou např. při psaní žaloby v civilním procesu. Zmíněné dvě kapitoly o psacích dovednostech doplňuje kapitola o právním a právnickém jazyce. Právním jazykem máme dle P. Holländera na mysli jazyk, „v němž jsou vyjádřeny prameny práva, jakož i akty aplikace práva“ (např. právní předpisy, rozhodnutí atd.). Právnickým jazykem je pak specifický jazyk právníků.

Cílem Kurzu právnických dovedností je také základní orientace v právnických povoláních. Není totiž právník jako právník. Ještě, než se tedy dostaneme k výkladu o výše uvedených dovednostech, ať už obecných či právnických, budeme se věnovat právnickým profesím. Na kapitulu o právnických profesích pak navážeme problematikou profesní etiky. Profese právníka má svá specifika a podléhá řadě etických pravidel, jejichž dodržování se vyžaduje buď na základě etického kodexu pro dané právníké povolání (např. etický kodex advokátů) nebo přímo na základě zákona (např. povinnost mlčenlivosti). S těmito pravidly vás seznámíme v kapitole o profesní etice.

Mimoto se v této knize dozvíte o bezplatném poskytování právní pomoci a tzv. pro bono jako možnosti poskytování právní pomoci těm, kteří mají z různých důvodů k právní pomoci omezený přístup.

Dovednosti, které během studia v Kurzu právnických dovedností získáte, budete mít již od třetího ročníku možnost uplatnit a vyzkoušet si je na reálných případech. Ptáte se kde a jak? Možnosti jsou dvě. Buď budete sami aktivní a najdete si nějakou stáž či praxi, nebo se přihlásíte do některé z právních klinik, které se na PF UP vyučují. Záleží jen na vás, kolik úsilí, do své přípravy na budoucí povolání vložíte a jak zodpovědně svoji přípravu pojmete.

Hodně energie do studia této knihy, nácvičku dovedností i celého procesu přípravy na praxi vám přejí autoři této knihy.